

የቃል ትምህርት ።

የቃል ትምህርት የሚባለው በቃል ብቻ የሚጠና በልብም የሚያዝ አስተማሪውም በቃል ብቻ የሚነገረው፤ ተማሪውም በዚህ መልክ ያለ መጽሐፍ በቃል የሚቀበለው የሚያጠናውም ትምህርት ማለት ነው ።

ይኸንም እንዲሁ ብዙ ጊዜ ማታ ማታ መጽሐፍ በማይዘረጋበት ጊዜ በቃል ያስተምሩታል። ነገር ግን ለሁሉ የማታው ጊዜ የማይስማማ ስለሆነ ከሰዓት በኋላ ጊዜ ተመርጦለት ቃል ትምህርት ይሰጥ ነበር ።

የቃል ትምህርትም የሚባሉት ብዙዎች ሲሆኑ፤ እነርሱም የሚከተሉት ናቸው ።

፩ኛ ከበስመ አብ እስከ በሰላመ ቅዱስ ገብርኤል ።

ሀ) በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ ፤

ይኸም ሁሉም ያጠናው የነበር ትምህርት ነው፤ ለማንኛውም ጀማሪ የሚሆን በማንኛውም ቤተ ክርስቲያን የሚባል ጸሎት ነው ።

ይኸውም ቃል የጸሎት ሁሉ መጀመሪያ የድንገተኛም ነገር ሁሉ መግለጫ ነው፤ ትምህርቱንም «በመቀጠል በቅድስት ሥላሴ እንዘ አለምን» እያለ ይሄዳል። ይኸ ይኛው አረፍተ ነገር ግን በኛ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚባል ሲሆን ጸሎት በተደረገ ጊዜ ከመጀመሪያው እስከ መጨረሻው ሁሉም ይደገማል።

ነገር ግን ማን እንደደረሰው መቼስ እንደተደረሰ ግልጥ የሆነ ማስረጃ የለም።

ለ) ነአዠተክ እግዚአ ወንጌብሐክ፤

ይኸም ትምህርት ከበሰመ አብ ቀጥሎ የሚጠና ሲሆን በኛ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚጸለይ ነው፤ ስለዚህም በኛ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚያስተምሩት ሁኖ ይገኛል፤ እርሱውም ልዩ ምስጋና የሆነ በጸሎት ጊዜያት የሚደገም ነው።

ይሁን እንጂ ይኸም ቢሆን ማን እንደደረሰው መቼ እንደተደረሰ አይታወቅም። (ከቅዱስ ሐዋርያት እንደተወሰደ ይናገራሉ)።

ሐ) አቡነ ዘበሰማያት፤

(ማቴ-፮-፱-፲፫) ይኸም ጸሎት በቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት መሠረት የጸሎት ሁሉ ማሠሪያ ስለሆነ በማንኛውም ጊዜያት የሚጸለይ ሁሉም የሚማረው ነው፤ እንዲሁም ከማንኛውም ቤተ ክርስቲያን ጋር የሚያስተባብር ጸሎት ነው።

መ) በሰላመ ቅዱስ ገብርኤል መልአክ፤

ይኸም ጸሎት ወይም የቃል ትምህርት ከአቡነ ዘበሰማያት ጋር በምንም ምክንያት በማንኛውም ጊዜ ሳይለይ የሚጸለይ ነው።

እርሱም ከቅዱስ ወንጌል የተውጣጣ መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ቅድስት ማርያምን ያመሰገነበት አንቀጽ ነው፤ (ሉቃስ-፩-፳፯-፴፰)። ለቅድስት ማርያም ምስጋና ለማቅረብ ከጌታ ጸሎት ጋር በማስተባበር ሁል ጊዜ እንዲደገም ቤተ ክርስቲያናችን የወሰነችው ጸሎት ነው። በብዙዎች አብያተ ክርስቲያናት ያልተለመደ ጸሎት ነው፤ ካቶሊኮች «አበ ማርያ» ከሚሉት ጋር የሚመስል ነው። (በአጼ ዘርዓ ያዕቆብ ጊዜ እንደተወሰነ ይናገራሉ።)

ይኛ ከጸሎተ ሃይማኖት እስከ ጸሎተ እግዝእትን ማርያም።

ሀ) ጸሎተ ሃይማኖት፤

ይኸም ትምህርት ለጸሎትም ለሃይማኖትም መረጃ ጠቃሚ ስለሆነ ሁሉም ይማረዋል፤ እርሱም የጊቅያ ሲኖዶስ ውሳኔ ነው። ይኸም ትምህርት አንድም ይኸ ጸሎት የጸሎት ሁሉ ማሠሪያ ማጠቃለያ እንደሆነ በቤተ ክርስቲያናችን ይታመናል፤ ስለዚህም በጸሎት መጀመሪያ በጸሎትም መጨረሻ ይጸለያል።

ከዓለም ቤተ ክርስቲያን ጋር የሚተባበር ጸሎት ነው፤ እንዲሁም የክርስ

ትና አባትና እናት ለመሆን በግድ ይኸን ማጥናት ያሻል ፤ ሁሉ በክርስትና ጊዜ የሚደግሙት ነውና ፤ ስለዚህም ሁሉም በደንብ በቃላቸው ያጠነታል ።

ለ) ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ እግዚአብሔር ፀባዖት ፤

ይኸም የእግዚአብሔር ምስጋና በቃል ትምህርት መልክ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚጠናና የሚጸለይ ነው ።

ይኸም ትምህርት ከመጀመሪያው ግድም ከኢሳይያስ መጽሐፍ የተውጣጣ ይመስላል (ኢሳ ፯-፫) ሌላው ግን በሀገር ሊቃውንት የተደረሰና የተቀናበረ ነው ፤ ግን ፡ መቼ ማን ደረሰው የሚለው ፤ ጥያቄ ፤ አሁንም መልስ አያገኝም ።

ሐ) ስብሐት ለአብ ፤ ስብሐት ለወልድ ፤ ስብሐት ለመንፈስ ቅዱስ ፤ የሚል ነው፤

በማንኛውም ጊዜ የሚጸለይ በተለይም ከምግብ በኋላ የሚጸለይ ጸሎት ነው፤ ይኸውም በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚባል የምስጋና ጸሎት ነው ፤ በቃል ትምህርት መልክ ሁሉ አብሮ ይማረጥል ።

ይኸም ድርሰት ማን እንደደረሰው መቼ እንደተደረሰ ግልጥ የሆነ አስረጂ የለውም ።

መ) ሰላም ለኪ ፤ እንዘ ንሰግድ ንብለኪ ፤

ይኸ ጸሎት ስለቅድስት ማርያም የሚጸለይ ጸሎት ሲሆን የተለየ የቅድስት ማርያምን ምስጋና የርሷንም አማላጅነት የሚገልጥ ጸሎት ነው ።

ይኸውም በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ብቻ የሚጸለይ ጸሎት ነው ።

ይኸም ትምህርት በንባብ ብቻ ሳይሆን የዜማም መጀመሪያ ሆኖ ይገኛል ፤ ማለት ዜማ የማያውቀውን ሰው ሲሰድቡት «ግና ሰላም ለኪ ያላለ» ይሉታል ፤ ይኸም ማለት ዜማ ያላወቀ ማለት ነው ፤ ዜማን የጀመረ ሁሉ እርሷን የማያውቅ የለምና ።

ይኸም ቢሆን ከላይ እንደተገለጠው ሁሉ ደራሲውና የተደረሰበት ጊዜ አይታወቅም ።

ሠ) ጸሎት እግዝእትነ ማርያም ፤

ይኸም ትምህርት ከሰላም ለኪ ቀጥሎ በንባብ መልክ የሚያጠነት ነው (ሉቃስ ፩፡፵፯-፶፭) ሰላም ለኪ በዜማ ከተባለ በኋላ ጸሎት እግዝእትነ ማርያም ሁልጊዜ በድጋም ብቻ የሚባል ጸሎት ነው ፤ ጸሎቱንም የደረሰችው ቅድስት ማርያም ናት ።

እነዚህ ከዚህ በላይ የተገለጡት የቃል ትምህርቶች ሁሉ በመጽሐፍ ቅዱስ ከተገለጡትና ከጸሎት ሃይማኖት በቀር ማን እንደደረሰባቸውና መቼ እንደተደረሱ ግልጥ የሆነ አስረጂ የለም ፤ የሚያስደንቀው ግን ፤ ከማንም ያልተወረሱ ኢትዮጵያውያን ድርሰቶች ሁነው በመላ ኢትዮጵያ ሕዝብ ኦርቶዶክስ እምነት ባለው ሁሉ በትክክል የሚጠኑ መሆናቸው ነው ። እንደዛሬ ሳይሆን ትንሽ ቀደም ብሎ ክርስቲያኑ

ሕዝብ ሁሉ እነዚህን ትምህርቶች ሁሉ ያጠናቅቃል፤ ያለመጨመርም ያለመቀነስም ዳር እስከ ዳር ሁሉም በዚህ መልክ ይማራቸው ይጻፋላቸውም ነበር።

፫ኛ ውዳሴ ማርያም ።

ይኸም ድርሰት የቃሉ ትርጉም እንደሚያስረዳው የቅድስት ማርያምን ምስጋና የሚናገር ነው።

ውዳሴ ማርያም የተባለውን ጸሎት የደረሰው ቅዱስ ኤፍሬም ሲሆን ሀገራችን የቅድስት ማርያም አሥራት እንደሆነች በማመን ክርስቲያኑ ሕዝብ ሁሉ ያመሰግናት ዘንድ ተተርጉሞ ለሁሉም ተዳረሰ።

ግን ማን ተረገመው መቼ ተተረገመ ለሚለው ጥያቄ አሁንም አጥጋቢ መልስ የለውም፤ ይሁን እንጂ አሁን በዜማ፣ በንባብ፣ በትርጉም፣ የሚደረስ የተከበረ ድርሰት ነው።

ይኸ ውዳሴ ማርያም የተባለ ድርሰት የቅዱስ ኤፍሬም ሲሆን በግጥም መልክ የተደረሰ ነበር፤ ወደ ግዕዝ ሲተረጎም ግን ግጥምነቱን አጥቷል።

በጥንት ጊዜ በጸሎት ስርዓቱ ይጠቀሙበት ነበር ይባላል፤ በአሁኑ ጊዜ ግን ከኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን በቀር በጸሎት የሚጠቀምበት የለም፤ ለትርጉሙ ግን ከኮፕቲክ ወደ እንግሊዝኛ ተተርጉሞ ይገኛል።

ይኸም ውዳሴ ማርያም የተባለው ለጸሎት ለሃይማኖትም ተፈላጊ በመሆኑ ሁሉ ያጠናው ወይም ይጻፋው ዘንድ የተለየ የዕለት ጸሎት አለው።

የየአንዳንዱ ቀንም ውዳሴ ማርያም በቍጥር የተለያየ ነው ማለት፤ ረጅምና አጭር አለው፤ ለሁሉም የተወሰነ ቍጥር የለውም በያንዳንዱ ውዳሴ ማርያም መጨረሻ ግን ሰአሊሊን ቅድስት (ቅድስት ለምኝልን) የሚል መርገፍ አለው። ይኸውም መርገፍ የጸሎቱ ማሳረጊያ ወይም ማሠሪያ ነው። ይኸንም የመሰለ በዳዊት መዝሙር መጨረሻ ላይ ስብሐት ለአብ፤ ወወልድ፤ ወመንፈስ ቅዱስ የሚል መርገፍ ወይም ማሠሪያ አለው፤ ይሁን እንጂ ይኸን ሰአሊሊን ቅድስት የሚለውን ቃል ቅዱስ ኤፍሬም አልደረሰውም ለዜማ ስልት ለመስጠት ወይም ማስማሚያ ይሆነው ዘንድ ቅዱስ ያሬድ እንደደረሰው የሚናገሩ ሊቃውንት አሉ፤ እንዲሁ ደግሞ ስለቅድስት ማርያም ፍቅር በየመጨረሻው የኋላ ሊቃውንት አስማሙት የሚሉ አሉ።

የሆነ ሆኖ የሰባት ቀን ውዳሴ ማርያም የሚባለው ከዚህ የሚከተለው ነው።

ሀ) የሰኞ ውዳሴ ማርያም	፱
ለ) የማክሰኞ ውዳሴ ማርያም	፲፭
ሐ) የረቡዕ ውዳሴ ማርያም	፰
መ) የሐሙስ ውዳሴ ማርያም	፯
ሠ) የዓርብ ውዳሴ ማርያም	፮
ረ) የቀዳሚት ውዳሴ ማርያም	፲
ሰ) የእሑድ ውዳሴ ማርያም	፱

ውዳሴ ማርያም ሁሉም ተጠቃሎ ሲደመር ፳፬ ይሆናል፤ ይኸውም ቊጥር በቅድስት ማርያም ዕድሜ ልክ የተደረሰ መሆኑን ያመለክታል፤ በዚህም ቊጥር ልክ እመቤታችንን ለማመስገን የተወሰነ ጸሎት ነው።

ይኸ ጸሎት ግን የሚጸለየው እንደ ሰውየው ችሎታ ነው፤ ማለት የሰባቱን ዕለታት በአንድ ጊዜ የሚጸልይ ሰው አለ፤ የየዕለቱን ብቻ የሚጸልይ አለ፤ በጣ ትና በማታ የሚጸልይ አለ፤ በትምህርት ቤት ግን ሁሉም ለያንዳንዱ የግሉ ሁኖ እንደተቻለው ይጸልይ እንጅ የማታው ጸሎት የግድ የማጎበር ጸሎት ሁኖ በዜማ ይደረሳል፤ ስሙም ማስታኮት (ማመስገን) ይባላል።

፬ኛ አንቀጸ ብርሃን ።

አንቀጸ ብርሃን ማለት የብርሃን በር ማለት ነው፤ የርሱም ቊጥር ፲፪ የሆነ ቅዱስ ያሬድ ስለመቤታችን ምስጋና የደረሰው ድርሰት ነው።

፲፪ትም ቊጥር የሆነበት ምክንያት ቅዱስ ያሬድ በጥንት ዘመን በአክሱም ቤተ ክርስቲያን ዓምድ ልክ ስለደረሰው ነው፤ በበሩም ቊጥር ስለደረሰው አንቀጸ ብርሃን፣ ተብሏል የሚሉ አሉ።

ይኸን ጸሎት አንዳንዶቹ መምህራን ከውዳሴ ማርያም ቀጥሎ ያስተምሩ ታል፤ ሌሎቹ ደግሞ በዚህን ጊዜ ያልፉትና በኋላ በምዕራፍ ትምህርት ጊዜ ከዜ ማው ጋር አብረው ያስተምሩታል ይማሩታል። በጸሎት ጊዜ ግን ምንም ቢሆን ከእሑድ ውዳሴ ማርያም አይለዩትም አብረው ይጸልዩታል፤ አንድም የሰባት ቀን ውዳሴ ማርያም በአንድ ጊዜ ከተደገመ ይኸንም አይተውትም አብረው ይጸልዩታል።

፭ኛ መልክክ መልክ ።

መልክክ መልክም ማለት፤ የአንዱን ቅዱስ አካል በመዘርዘር ምስጋና ማቅረብ ነው።

የአንዱን ቅዱስ የራስ ጠጉር የእጁንና የእግሩን ጥፍር ሳይቀር እንዲሁም ንዋየ ውስጡን በመዘርዘር እየጠቀሱ ምስጋና ያቀርቡለታል፤ በዚህም መልክ የሚጸለየው ሁሉ መልክክ መልክ ይባላል።

ድርሰትነቱም የኢትዮጵያውያን ነው። በዚህም መልክ የምትጠቀም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ብቻ ናት፤ ሌሎችም ቢሆን መልኩ ለወጥ ይበል እንጅ ስለ ጸድቁ ስለ ቅዱሱ ክብር በሌላም መልክ ምስጋና ያቀርቡለታል፤ በኛ ቤተ ክርስቲያን ቅዱስ ተብሎ ጽላት ተቀርጸለት ቤተ ክርስቲያን ታንዖለት ይኸ ዓይነት ምስጋና ያልተደረሰለት አይገኝም።

ሆኖም ደራሲው የተለያየ ጊዜውም የተለያየ ነው፤ ለምሳሌ ያህል የሚከተለውን እንመልከት።

ከአንገት በላይ ያሉትን ሕዋሳት የሚመለከት ።

- ለገከረ ስምክ ።
- ለሥዕርተ ርእሰክ ።
- ለሮእሰክ ።
- ለገጽክ ።
- ለቀራንብቲክ ።
- ለአዕይንቲክ ።
- ለአእሣኒክ ።
- ለመለተሐክ ።
- ለአእናሬክ ።
- ለከናፍሪክ ።
- ለአፉክ ።
- ለአሰናኒክ ።
- ለልሳንክ ።
- ለቃልክ ።
- ለእስትንፋስክ ።
- ለጉርጫክ ።

ከአንገት በላይ ያሉትን ክፍሎች ምንም ሳይቀላቀል ለይቶ ተናገረ ፤ ይኸም ክፍል የሰው ልጅ ሁሉ የማሰቢያው ክፍል ስለሆነ በረሀስጅትና በአዋቂዎች ይመሰላል ።

መካከለኛውን የአካል ክፍል በመለየት ሲናገር ደግሞ ።

- ለከሣድክ ።
- ለመትከፍትክ ።
- ለዘባንክ ።
- ለአንግድዐክ ።
- ለሕጽንክ ።
- ለአእዳዊክ ።
- ለመዛርኦክ ።
- ለሹርናዕክ ።
- ለእመትክ ።
- ለእራግክ ።
- ለአፃብዒክ ።
- ለአጽፋረ እዴክ ።
- ለገቦክ ።

ይኸም ክፍል ደግሞ ኃይል የሚገለጥበት ሥራ የሚሠራበት ክፍል ስለ ሆነ በኃይሉ ፍጥረታት ይመስላል ።

ንጥሩ ውስጥን በመለየት ሲነገር ።

- ለከርሥክ ።
- ለልብክ ።
- ለሐሊናክ ።
- ለገንብርትክ ፤ እያለ ይሄዳል ።

ይኸ ክፍል ደግሞ ያልታወቀውን ያልተመረመረውን ዓለም የሚያመለክት ሁኖ ይገኛል ።

ከሐቋ እስከ እግር ጥፍር ያለውን በመለየት ።

- ለሐቋክ ።
- ለአቀዳሂክ ።
- ለአብራኪክ ።
- ለአእጋሪክ ።
- ለሰኩናክ ።
- ለመከየድክ ።
- ለአጸብጊክ ።
- ለአጽፋረ እግርክ ፤ እያለ የሚሔድ ነው ፤

ይኸም ክፍል ደግሞ ሠራተኛውን ዓለም የሚመለከት ሁኖ ይገኛል ።

ጠቅላላ አቋምና ሥነ ለሀይን በመለየት ፤

- ለቆምክ ።
- ለመልክእክ ።

ይኸ ክፍል ግን ከላይ በላይ ልዩ ልዩ ክፍል የገለጥኛቸውን ሁሉ አንድ አድርጎ አጠቃሎ የሚያሳይ ነው ።

ከየመልኩ ውስጥ አንዳንድ ላዩት ያለ ይገኛል ፤ ግለት የሚጫምርም የሚቀንስም አለ ፤ ሁኖም ክፍሉ ይኸን በመሰለ መንገድ የሚሄድ ነው ። ድርሰቱም ፍጹም ኢትዮጵያዊ የሆነ ከማንም ያልተቀዳ ነው ።

በትምህርት ቤት ግን ጠንቅቀው የሚያስተምሩት ።

- ሀ) መልክእ ማርያምን ።
- ለ) መልክእ ኢየሱስን ብቻ ነው ።

ሌላውን መልክእ መልክ ግን እያንዳንዱ ተማሪ እንደ ቅዱሱ ፍቅር በግሉ ያጠናጥል እንጅ በትምህርት ቤት አይማረውም ።

በድጋም ወይም በንባብ መልክ ብቻ ማታ ማታ የሚጠናው የቃል ትምህርት አንድም የጸሎት ስልት በዚህ ይፈጸማል። ማንኛውም ሰው ሁሉ ስለ ቃል ትምህርት የሚወሰነው በዚህ ብቻ ነው፤ የቀረው ቀርቶ በጥንት ዘመን ዲቀኑና የሚቀበለው ወጣት እንኳን በቃል ትምህርትም በንባብም በጽሕፈትም እስከዚህ ከደረሰ በኋላ ነበር፤ ከዚህ ሳይደርስ ዲቀኑና እንዳይቀበል ፈተና ነበረበት። ስለዚህም ከዚህ ለመድረስ ታላቅ ጥረትን ያደርግ ነበር፤ ይኸን ከፈጸመ በኋላ ግን ወደ የግል ዕድሉ አንድም ወደ ልዩ ልዩ ሥራው ይሠማራ ነበር። በእርግጥም ትምህርታቸውን ለመግፋት ፍጹም ሊቅ ለመሆንም ዕድሜ ልካቸውን ከሀገር ወደ ሀገር እየተዘዋወሩ የሚያጠኑ ነበሩ በዚህም ብቻ ተወስነው የሚኖሩ እንደነበሩ የታወቀ ነው።

ልዩ አስተያየት ፤

- ፩- በቀንም በማታም ይማሩት የነበር ይኸ ትምህርት ከፍተኛ ተብሎ ይገመት ነበር። ስለዚህም በጸሎት ጊዜ በቃል ትምህርቱም በዳዊቱም ተሳታፊ የማይሆን ሁሉ ያፍር ነበር።
- ፪- ይኸን የመሰለ የጸሎት ስልት ለኢትዮጵያ ብቻ ነው። በቤተ ክርስቲያንም ቢሆን ደንበኛው ጸሎት ይኸ ሁኖ ሳይፈጸም የቀረ እንደሆነ ጸሎቱ እንደታገለ ይገመታል።

